การเรียนการสอนวิชาการล่ามภาษาไทย-จีน ในมหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง

เลี่ยว อยู่ ฟู (Liao Yufu)

Abstract

A course in Thai-Chinese interpreting is offered to fourth-year students of Thai Department in Guangdong University of Foreign Studies. This course focuses on skill practice; students are trained in interpreting skill in various areas: politics and international relations, economics, education, medicine and public health, and science and technology. The mode of simultaneous interpreting is included in this course. Three teaching methods of lecture, interpreting practice, and seminar are corroboratively used in teaching this course. Of these, student practice is deemed as the most important learning method. Videotapes and audiotapes are also employed to familiarize students with speeches in real situations.

ความนำ

ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1970 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยด้านทักษะการพูด การฟัง การอ่าน การเขียนและการแปลอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ขนบประเพณี วัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นอย่างดี

วิชาการล่ามเป็นวิชาที่เปิดสอนในชั้นปีที่ 4 ซึ่งนับว่าเป็นวิชาทักษะขั้นสูงที่บูรณาการความรู้และทักษะต่าง ๆ ตลอด 3 ปีที่นักศึกษาได้เรียนมา และเนื่องจากวิชาการล่ามภาษาไทยเป็นวิชาที่เปิดใหม่เพื่อรองรับการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในประเทศจีนตลอดจนความต้องการของการพัฒนาความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทย-จีน จึงต้องเผชิญกับอุปสรรค 3 ประการดังต่อไปนี้

1. การขาดแคลนแนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการจัดเนื้อหาการสอนและการประเมินผลการเรียน แม้ว่าการเรียนการสอนภาษาไทยในประเทศจีนได้ดำเนินมาเป็นเวลา 60 ปีเศษแล้ว แต่เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้กันไม่มากและไม่เป็นภาษาที่นิยมใช้กันในการประชุมระดับนานาชาติ เนื้อหาการล่ามจึงมักจะสอนรวมกันในวิชาการแปลโดยไม่ได้เน้นความสำคัญเป็นพิเศษ เป็นการสอนเพื่อเพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษาไทยเท่านั้น ทำให้ประเทศจีนขาดล่ามภาษาไทยที่มีทักษะ และขาดประสบการณ์

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาการล่ามนั้น ข้อมูลหรือเอกสารที่ใช้ในสถานการณ์จริงมีไม่มาก ยิ่งสื่อหรือวีดิทัศน์ที่ใช้ประกอบการสอนยิ่งหาได้ยากมาก ทั้งนี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการล่าม

3. ข้อจำกัดความสามารถในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน เนื่องจากนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเริ่มเรียนภาษาไทยเมื่อเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย ซึ่งแตกต่างจากนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษที่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษา เหตุดังกล่าวนั้นมีผลต่อการเรียนการล่ามเพราะวิชาการล่ามเป็นวิชาที่ต้องการความสามารถ ในการใช้ภาษาในระดับดี จึงเป็นเรื่องยากสำหรับนักศึกษาที่เรียนภาษาไทยเพียงแค่ 3 ปี

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้รู้ว่าอุปสรรคอยู่ที่ใดแล้ว ก็เป็นแนวทางในการหาวิธีทางแก้ไขหรือปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาการล่ามให้ได้ผลที่ดีสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังการจัดการเรียนการสอนวิชาการล่ามไทย-จีนในปัจจุบัน

การจัดการเรียนการสอนวิชาการล่ามภาษาไทย-จีน

วิชาการล่ามภาษาไทย-จีนเปิดสอนในภาคการเรียนที่ 1 และที่ 2 ของชั้นปีที่ 4 มีหน่วยกิตทั้งหมด 4 หน่วยกิต สอนสัปดาห์ละ 1 คาบเรียน (คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง 20 นาที)

วัตถุประสงค์ของรายวิชา :

1. ให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและเทคนิคการล่ามในสถานการณ์ต่าง ๆ

2. ให้นักศึกษาคุ้นเคยกับการเป็นล่ามในโอกาสต่าง ๆ เข้าใจความแตกต่างระหว่างวาทการภาษาจีนกับภาษาไทย และสามารถทำหน้าที่เป็นล่ามในสถานการณ์ที่เป็นจริง

3. ให้นักศึกษารู้จักหลักการและเทคนิคของการล่ามฉับพลัน และฝึกทักษะการล่ามฉับพลันในระดับต้น

เนื้อหาของรายวิชา

วิชาการล่ามเป็นวิชาที่ต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระและความรู้มากมายหลายด้าน บุคคลที่เป็นล่ามได้ดีต้องรอบรู้เรื่องและทุกอย่างให้ได้มากที่สุด เนื้อหาการสอนจึงแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพการเป็นล่าม หมายถึงความรู้ทางด้านกิริยาท่าทาง การแต่งกาย ลีลาการพูดตลอดจนการใช้สายตาของผู้เป็นล่าม

2. ความรู้ทางด้านภาษา หมายถึงความรู้เกี่ยวกับการออกเสียงคำที่ถูกต้องชัดเจน คำศัพท์เฉพาะด้าน การใช้คำที่เหมาะสมและถูกต้องตามความหมายต้นฉบับเดิม

3. ความรู้ภูมิหลังด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับบริบทต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งเป็นความรู้ที่สำคัญในการเป็นล่ามมืออาชีพ

4. ความรู้ด้านทักษะการล่าม มีทั้งหมด 8 ประการ กล่าวคือ ทักษะการจดจำ ทักษะการจดบันทึก ทักษะการแปลตัวเลข ทักษะการจัดเรียงเนื้อหา ทักษะการจัดกระบวนความคิด ทักษะการเตรียมตัวก่อนเป็นล่าม ทักษะการใช้เสียง และทักษะการปรับสภาวะจิต

ความรู้ทั้งหมด 4 ประการข้างต้นนี้เป็นเนื้อหาหลักที่ต้องมีการฝึกซ้อมและสอดแทรกตลอดระยะเวลาการเรียน โดยจะสอดแทรกความรู้ 4 ประการนี้ตามหัวข้อการสอนที่จัดแบ่งไว้ในทั้งหมด 7 หัวข้อใหญ่ ๆ ได้แก่ การล่ามในหัวข้อเกี่ยวกับการเมืองและความสัมพันธ์ด้านการต่างประเทศ การล่ามในหัวข้อเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การล่ามในหัวข้อเกี่ยวกับการศึกษา การล่ามในหัวข้อเกี่ยวกับการแพทย์และสาธารณะสุข การล่ามในหัวข้อเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การล่ามของคำกล่าวในโอกาสต่าง ๆ และคำกล่าวที่มีราชาศัพท์เกี่ยวข้องและการล่ามฉับพลัน ในแต่ละหัวข้อการสอนนั้นยังแบ่งเป็นประเด็นย่อยซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

การล่ามในหัวข้อเกี่ยวกับเศรษฐกิจ นอกจากจะมีประเด็นเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของทั้งไทยและจีนแล้ว ยังมีประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียนประเด็นเศรษฐกิจตกต่ำของโลก เป็นต้น ฉะนั้น ในการสอนแต่ละหัวนั้น ก็จะมี “ทักษะการล่าม + ความรู้ภาษา + ความรู้ภูมิหลัง” อย่างเช่น การล่ามในหัวข้อการเมืองและความสัมพันธ์ด้านการประเทศ ก็จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการปกครอง พรรคการเมือง ประวัติการปกครอง นโยบายการต่างประเทศของทั้งไทยและจีนแก่นักศึกษาก่อนที่จะมีการฝึกซ้อมการเป็นล่าม ข้อมูลที่ให้นั้นนับว่าเป็นพื้นฐานความรู้อันสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เป็นล่ามแปลได้ถูกต้องและสื่อความหมายได้ดี

วิธีดำเนินการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการเรียนการสอนวิชาการล่ามภาษาไทย-จีนนั้น แบ่งเป็น 3 ประการคือ การบรรยายของอาจารย์ผู้สอน การฝึกซ้อมของผู้เรียนและการอภิปรายในห้องเรียน กล่าวคือ ในการจัดการสอนตามแต่ละหัวข้อนั้น จะต้องมีการอธิบายทักษะการล่ามก่อน แล้วจึงให้นักศึกษาฝึกแปลข้อความนั้นๆ จากนั้นให้แปลข้อความขนาดยาวและให้มีการสัมมนาการล่ามในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ให้นักศึกษาฟังเสียงของนักศึกษาเองที่บันทึกไว้หรือดูวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักศึกษาช่วยกันอภิปรายในเรื่องการออกเสียง การใช้น้ำเสียง การใช้ภาษาและอากัปกิริยาท่าทาง

รูปแบบการจัดกิจกรรมในห้องเรียน

การสอนวิชาการล่ามจะเน้นการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นการจัดกิจกรรมในห้องเรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง รูปแบบการจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่กระทำกันสม่ำเสมอมีสองรูปแบบ คือ รูปแบบที่ ๑ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อฝึกการจดจำและฝึกวิธีการพูด ส่วนรูปแบบที่ ๒ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อฝึกให้เป็นล่ามในสถานการณ์จริง

รูปแบบที่ ๑ จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ เพราะล่ามที่ดีต้องเป็นบุคคลที่มีทักษะในการใช้เสียง มีวิธีใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวลน่าฟัง ดังนั้นจึงต้องมีการฝึกการพูดการนำเสนอในวิชาการล่ามโดยมีกิจกรรมประกอบดังต่อไปนี้

1. ทุกสัปดาห์ นักศึกษาต้องนำเสนอข่าวหรือเรื่องราวที่ตนเองสนใจ โดยเลือกใช้ภาษาไทยหรือภาษาจีน แล้วให้ผู้อื่นนำเสนอข่าวนั้นอีกครั้งหนึ่งโดยใช้ภาษาเดียวกับผู้นำเสนอ

2. แบ่งนักศึกษาเป็นสี่กลุ่ม แต่ละกลุ่มให้รับผิดชอบติดตามข่าวสารประเทศไทยและหาศัพท์เฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ทุกสัปดาห์ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอข่าวหรือเรื่องราวที่ตัวเองติดตามด้วยภาษาไทยและให้นักศึกษาที่อยู่คนละกลุ่มแปลเป็นภาษาจีน

3. ในการแปลแต่ละหัวข้อนั้น แบ่งนักศึกษาเป็นสี่กลุ่ม แต่ละกลุ่มค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วให้ตัวแทนมานำเสนอหน้าห้องโดยเลือกใช้ภาษาไทยหรือภาษาจีน และให้นักศึกษาที่อยู่คนละกลุ่มแปลเป็นอีกภาษาหนึ่ง กิจกรรมที่กล่าวข้างต้นนี้ก็จะมีการบันทึกเสียงกันเป็นส่วนใหญ่ และจะเปิดให้นักศึกษาฟังเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ข้อบกพร่องด้วยตนเอง

สำหรับรูปแบบที่ ๒ มีกิจกรรม role play เป็นกิจกรรมหลัก โดยให้เล่นบทบาทในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น การเยี่ยมเยียนระหว่างผู้นำระดับสูง การสัมมนาวิชาการ การเจรจาหารือด้านการค้า งานแถลงข่าว เป็นต้น

สื่อการสอน

การดำเนินการสอนวิชาการล่ามภาษาไทย-จีนนั้น จะใช้ห้องปฏิบัติการภาษาเป็นหลักและจะใช้ห้องจำลองห้องประชุมนานาชาติในกรณีที่ทำกิจกรรม role play เพื่อสร้างบรรยากาศให้เหมือนสถานการณ์จริง โดยใช้วิดีทัศน์และแถบบันทึกเสียงเป็นสื่อประกอบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงจริงและสถานการณ์จำลองที่สมจริง การสอนการล่ามควรหลีกเลี่ยงการสอนแบบบรรยาย หรืออ่านเอกสารให้นักศึกษาฟัง ซึ่งจะทำให้การสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สรุป

นับตั้งแต่มีการเปิดสอนวิชาการล่ามภาษาไทย-จีนในมหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง เมื่อปี 2004 นักศึกษาที่ได้เรียนวิชานี้มีทั้งหมดสามรุ่นด้วยกัน เนื้อหาวิชาทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ และครอบคลุมทักษะการล่ามที่เป็นประโยชน์ทำให้นักศึกษาสามารถไปเป็นล่ามในโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันนี้ วิชาการล่ามภาษาไทย-จีนมีการเปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรภาษาไทยเกือบทุกแห่งทั่วประเทศ แต่ว่าเนื่องจากอุปสรรคหลายประการที่กล่าวข้างต้น วิชาการล่ามภาษาไทย-จีนจึงยังไม่ได้พัฒนาก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะขาดแคลนตำราวิชาการล่ามและขาดอาจารย์ผู้สอนที่มีประสบการณ์ แต่ในอนาคตเมื่อการเรียนการสอนเพราะวิชาภาษาไทยในประเทศจีนได้พัฒนายิ่งขึ้นเชื่อได้ว่าวิชาการล่ามภาษาไทย-จีนก็จะได้รับการพัฒนาก้าวหน้าและให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น
